

Activiteitenplan

initiatief Uitvoeringsagenda Faro

Dit model voor een activiteitenplan hoort bij de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro. Uw activiteitenplan met bijhorende begroting dienen ter beoordeling van uw initiatief. Hiertoe plaatst u enerzijds uw activiteitenplan op <https://faro.cultureelerfgoed.nl> (het Faro platform). Deelnemers van het platform kunnen op deze manier een reactie geven op uw initiatief. Anderzijds legt u zowel het(zelfde) activiteitenplan als ook de begroting voor door dit toe te sturen aan faro@cultureelerfgoed.nl. Op het Faro platform vindt u meer informatie over de procedure en criteria.

Onderstaande gegevens worden ingevuld door de organisatie/persoon die uiteindelijk ook de formele subsidieaanvraag zal indienen en tevens de subsidie op diens rekening ontvangt.

Naam organisatie: Stichting Overijsselacademie

Contactpersoon:

E-mailadres:

Telefoonnummer:

Naam initiatief: 500 jaar Overijssel: een jubileumviering voor iedereen?

Totale kosten: 421.000

Gevraagde subsidiebijdrage: 150.000

Bedrag cofinanciering door derden: 186.000

Bedrag eigen bijdrage: 85.000

Inzet vrijwilligers in uren: nvt

Activiteitenplan

1. Met welke vorm(en) van cultureel erfgoed heeft uw initiatief van doen?

(u kunt meerdere vakjes aankruisen)

- ☐ Integrale benadering van cultureel erfgoed
- ☐ Archeologie
- ☐ Gebouwd en aangelegd (groen) erfgoed
- ☐ Cultuurlandschap
- ☐ Roerend erfgoed
- ☐ Mobiel erfgoed
- ☒ Immaterieel erfgoed
- ☒ Oral History
- ☐ Archieven
- ☐ Digital born erfgoed
- ☐ Andere vorm, te weten Klik of tik om tekst in te voeren.

2. Geef een korte omschrijving (maximaal 400 woorden) van het initiatief, waarin u beknopt de aanleiding, de hoofdactiviteit en het doel formuleert.

In 2028 viert Overijssel zijn 500-jarig bestaan als bestuurlijke eenheid. De Overijssellacademie ziet deze mijlpaal als een kans om het traditionele format van jubileumvieringen te herzien. In plaats van een top-down, feestgericht programma gericht op city- of streekmarketing, willen we een meerstemmige en participatieve aanpak onderzoeken, waarin bewoners actief meebepalen wat er gevierd wordt en waarom.

De opzet van jubileumvieringen van steden, dorpen of regio's (vb. Amsterdam750, Utrecht900) verloopt vaak volgens een herkenbaar patroon. Overheden nemen het initiatief, richten een stichting op of laten een projectbureau een reeks culturele activiteiten opzetten. Een veel gehoorde kritiek hierop is dat deze vieringen vaak gepresenteerd worden als inclusief, maar dat ze in de praktijk veelal inhoudelijk oppervlakkig, eenzijdig en marketinggericht zijn. Bewoners worden pas laat betrokken, meestal als uitvoerders van reeds bedachte plannen. Daardoor blijven vragen als "wat vieren we eigenlijk?" en "van wie is dit verhaal?" vaak onbeantwoord. Dat leidt tot vieringen waarin het dominante, vaak heldhaftige verleden wordt bevestigd, terwijl pijnlijke of complexe geschiedenissen buiten beeld blijven.

De Overijssellacademie wil dit patroon doorbreken met een opzet waarin erfgoed van onderop centraal staat. Uitgangspunt is het verzamelen van 500 verhalen van inwoners uit alle delen van de provincie, ongeacht leeftijd, achtergrond of regio. Dit moet leiden tot een breed gedragen en veelzijdig beeld van wat Overijssel is en was. Niet het eindresultaat, maar het proces – het samen nadenken over erfgoed en identiteit – staat centraal. Met deze aanpak wil de Overijssellacademie niet alleen de identiteit en verhalen van Overijssel versterken, maar ook laten zien hoe een jubileumviering volgens de uitgangspunten van het Verdrag van Faro vorm kan krijgen. Daarmee is het project niet alleen van betekenis voor Overijssel, maar ook landelijk en Europees relevant als voorbeeld van hoe erfgoedparticipatie en meerstemmigheid bij kunnen dragen aan een toekomstbestendige samenleving.

3. Omschrijf wat het beoogde eindresultaat is.

Het eindresultaat is een breed gedragen en meerstemmig verhaal van Overijssel, waarbij gezamenlijk de inhoud van het jubileum wordt vormgegeven. Zo bereiken we een inclusieve jubileumviering waarbij iedereen zich gehoord en betrokken voelt.

Dit resultaat bereiken we door 500 verhalen over de Overijsselse geschiedenis op te halen, die de veelvormigheid van de provincie weergeven. We kiezen bewust voor dit grote aantal voor een zo'n groot mogelijke reikwijdte. Dorpen, buurten en gemeenschappen in alle uithoeken van de provincie krijgen evenveel gelegenheid om hun erfgoed in te brengen als grote steden. De verhalen worden

verzameld op een website en vormen een inspiratiebron voor buurschappen, dorpen, steden, particulieren, verenigingen en creatieve makers die met 500 jaar Overijssel aan de slag willen. Tegelijkertijd vormen ze een spiegel voor de herziening van de provinciale canon die zo'n vijftien jaar geleden is ontwikkeld, én kunnen deze verhalen worden benut als 'zachte data' bij gebiedsontwikkeling, ruimtelijke keuzes en erfgoedvisies.

De tien meest aansprekende verhalen krijgen een financiële bijdrage voor de totstandkoming van een kunstwerk die de geschiedenis van steden, dorpen en buurten in hun eigen omgeving in het straatbeeld zichtbaar maakt. Dit kunstwerk kan bestaan uit bijvoorbeeld een mural, standbeeld, mozaïek of een tekst/gedicht in de openbare ruimte. De precieze vorm is aan de gemeenschap zelf, die zelf het beste kan bepalen wat in haar omgeving past.

Tenslotte delen we de kennis en ervaring over het organiseren van een inclusieve jubileumviering actief met andere steden, dorpen en regio's die in de toekomst een jubileum vieren. De bundelen onze ervaringen in een handreiking of toolkit, aangevuld met inspirerende voorbeelden, leerervaringen en formats die zich in de praktijk hebben bewezen. Tijdens een slotbijeenkomst in 2028 reflecteren we samen met partners op de opbrengsten en formuleren we aanbevelingen voor toekomstig erfgoedbeleid en jubileumpraktijken.

Deze eindresultaten dragen bij als voorbeeld van hoe een jubileumviering volgens de uitgangspunten van het Verdrag van Faro kan bijdragen aan inclusie, gemeenschapszin en duurzame erfgoedpraktijken.

4. Neem hieronder puntsgewijs op welke deelactiviteiten of processtappen worden uitgevoerd. Ga daarbij uit van maximaal 8 activiteiten/processtappen. Omschrijf per activiteit/processtap:
- de aard, omvang, duur en wijze van uitvoering van de activiteit;
 - de doelstelling, resultaten of producten.

Indien gewenst kunt u dit ook als aparte bijlage bijvoegen.

1. Startbijeenkomst 500 jaar Overijssel – 21 maart 2026

Op 21 maart 2028 is het precies 500 jaar geleden dat vertegenwoordigers van de ridderschappen, steden en landen van Overijssel in Kampen keizer Karel V inhuldigden als hun landsheer. Ter voorbereiding op dit historische jubileum organiseert de Overijssellacademie op 21 maart 2026 een officiële startbijeenkomst, exact twee jaar voor de herdenking. Deze bijeenkomst, die plaatsvindt op een centrale locatie in de provincie, markeert het begin van het participatieve traject *500 jaar Overijssel*.

Het doel van de startbijeenkomst is om een breed en divers publiek uit alle delen van de provincie te mobiliseren, met bijzondere aandacht voor inclusie en representatie. Via het netwerk van het Erfgoedplatform Overijssel en in samenwerking met lokale en regionale partners nodigen we buurschappen, dorpen, steden en gemeenschappen actief uit om deel te nemen. Daarnaast benaderen we gericht vertegenwoordigers en organisaties uit ons netwerk die betrokken zijn bij het onderzoek naar het slavernijverleden in Overijssel, evenals vertegenwoordigers van minderheden, migrantengemeenschappen, het onderwijs en de bibliotheeksector. Tot slot doen we via RTV Oost en andere (lokale) media een open oproep aan inwoners van Overijssel om deel te nemen aan deze feestelijke en inhoudelijke aftrap.

Tijdens de bijeenkomst presenteren we een aantal publieksgerichte deelprojecten die de Overijssellacademie onder de vlag van 500 jaar Overijssel als onderdeel van haar eigen activiteitenprogramma uit gaat voeren (zoals een participatief programma rondom 800 jaar slag bij Ane en een podcast over de maatschappelijke betekenis van mythen en volksverhalen). Daarnaast gaan we in gesprek met deelnemers over representatie en meerstemmigheid binnen de provinciale geschiedenis, of juist het gebrek daaraan. Centraal staan vragen als: welke verhalen worden structureel verteld, en welke ontbreken? Welke stemmen zijn dominant, en welke verdienen (meer) ruimte? Hoe zit het bijvoorbeeld met verhalen van vrouwen, jongeren, mensen met een migratieachtergrond of lhbtq+? Deze dialoog vormt niet alleen input voor het bredere project, maar ook een mogelijke eerste stap richting een herijking van de provinciale canon.

De bijeenkomst vormt tevens het officiële startsein voor het inzamelen van 500 verhalen binnen dit FARO-project, die samen een rijk, gevarieerd en representatief beeld moeten geven van de

geschiedenis, identiteit en erfgoedbeleving in Overijssel. Daarbij bieden we een praktisch raamwerk waarmee lokale gemeenschappen zelfstandig of begeleid aan de slag kunnen gaan met hun eigen bijdrage aan dit provinciale jubileum.

2. Verhalencafés – voorjaar 2026 – zomer 2027

Binnen het project *500 jaar Overijssel* zetten we in op een toegankelijke en betekenisvolle participatie. Om gemeenschappen te ondersteunen bij het verzamelen en vormgeven van hun eigen verhalen, organiseren we zes regionale verhalencafés in bibliotheken, verspreid over alle delen van de provincie: Noordwest-Overijssel, IJsseldelta, Vechtdal, Salland, Noordoost-Twente en Zuidwest-Twente. Deze bijeenkomsten fungeren als laagdrempelige ontmoetingsplekken waar inwoners hun verhaal kunnen delen, illustreren met voorwerpen, of juist kunnen reageren op andermans perspectieven. Door bewust fysieke ontmoetingen te organiseren op locaties dicht bij de leefwereld van deelnemers, motiveren we belangstellenden tot deelname en bereiken we ook mensen die zich doorgaans minder vertegenwoordigd voelen binnen het erfgoedveld. Hierbij zoeken we ook samenwerking met lokale dorpsbelangen en cultuurmakelaars die goed ingevoerd zijn in de lokale netwerken.

Om het bereik te vergroten en het gesprek provinciebreed te stimuleren, werken we samen met RTV Oost. De omroep doet verslag van de verhalencafés en zendt deze (deels) uit op radio, tv en online platforms, waarmee we mensen inspireren om ook zelf aan de slag te gaan. Hiermee bouwen we voort op het succesvolle format van de WO2-verhalencafés die in 2020 plaatsvonden in het kader van 75 jaar Vrijheid. Door deze koppeling bereiken we ook mensen buiten de kring van directe deelnemers en versterken we de maatschappelijke doorwerking van het project. De mooiste en meest betekenisvolle verhalen en/of voorwerpen kunnen input vormen voor een tentoonstelling ihkv 500 jaar Overijssel in 2028. De verhalencafés vervullen daarmee een dubbele functie: enerzijds vormen ze een cruciaal instrument voor het ophalen van verhalen en perspectieven uit alle lagen van de samenleving; anderzijds dragen ze bij aan het verankeren van het jubileum als een gedeeld, levend en relevant verhaal voor iedereen in Overijssel.

3. Workshops & trainingen – voorjaar 2026 – zomer 2027

Om de kwaliteit en inclusiviteit van het project te stimuleren, investeert de Overijssellacademie via het Erfgoedplatform Overijssel in deskundigheidsbevordering van deelnemende gemeenschappen. In het kader van *500 jaar Overijssel* organiseren we een aantal laagdrempelige workshops waarin deelnemers leren hoe je historisch onderzoek kunt doen, hoe je een verhaal schrijft voor print en/of online en hoe je erfgoedverhalen op een eigentijdse, toegankelijke en publieksgerichte manier kunt presenteren in een tentoonstelling. Deze workshops zijn specifiek bedoeld om drempels tot deelname te verlagen. Niet iedereen beschikt over onderzoeksvaardigheden of heeft ervaring met erfgoedprojecten. Door deze ondersteuning voorkomen we dat het project wordt gedomineerd door een kleine, cultureel actieve of hoogopgeleide groep, en bevorderen we actieve participatie vanuit een breed maatschappelijk spectrum.

De workshops dragen bij aan een gelijk speelveld voor alle deelnemers en versterken de inhoudelijke zeggingskracht van de verhalen. Ze zorgen ervoor dat de verzamelde bijdragen zowel historisch verantwoord als communicatief krachtig zijn. Daarmee vergroten ze niet alleen de kwaliteit van de output, maar ook de duurzame impact van het project op het gebied van erfgoedparticipatie en sociale inclusie.

4. Inrichten en lanceren online verhalenplatform – najaar 2026

In het najaar van 2026 lanceren we een online verhalenplatform dat fungeert als het centrale digitale archief en publieksplatform van het project. Dit platform biedt ruimte aan de 500 opgehaalde verhalen en maakt deze breed toegankelijk voor verschillende doelgroepen, waaronder inwoners, erfgoedprofessionals, beleidsmakers, onderzoekers, docenten en creatieve makers. Het doel is niet alleen het ontsluiten van het eindresultaat, maar ook het documenteren van het participatieve proces en het zichtbaar maken van de veelstemmigheid binnen de provincie door middel van nieuwsberichten en interviews met diverse deelnemers. De verhalen worden op het platform gepresenteerd in tekst en beeld, met aandacht voor diversiteit in vorm en inhoud. Het platform stimuleert hergebruik van de verhalen in nieuwe contexten, zoals educatie, theater, kunst, gebiedsontwikkeling of erfgoedbeleid. Door verhalen al tijdens de looptijd van het project online te publiceren, wordt participatie aangemoedigd en ontstaat doorlopend maatschappelijke en culturele impact.

Voor de technische realisatie wordt samengewerkt met een professionele websitebouwer die ervaring heeft met digitale publieksprojecten. Het platform wordt zo gebouwd dat het gebruiksvriendelijk, visueel aantrekkelijk en duurzaam in onderhoud is. Ook na de jubileumviering in 2028 blijft het platform actief als blijvende digitale vindplaats voor de geschiedenis van Overijssel vanuit verschillende perspectieven. Daarmee vormt het een belangrijke investering in de structurele borging en digitale infrastructuur van erfgoedparticipatie in de provincie.

5. Selectie en realisatie van 10 kunstuitingen – 2027-maart 2028

De tien meest aansprekende en representatieve verhalen worden beloond met een financiële bijdrage voor de realisatie van een kunstwerk in de openbare ruimte. Deze kunstwerken geven lokaal erfgoed een zichtbare plek in het straatbeeld van steden, dorpen of buurten, en vormen zo een blijvende herinnering aan het jubileum en de geschiedenis van onderop. De vorm van het kunstwerk – bijvoorbeeld een muurschildering, mozaïek, beeldhouwwerk of poëtische tekst – wordt volledig overgelaten aan de betreffende gemeenschap. Op deze manier sluit de uiting aan bij de lokale identiteit en context.

Om in aanmerking te komen voor de bijdrage worden vertegenwoordigers van lokale gemeenschappen uitgenodigd om een aanvraag in te dienen bij de Overijsselacademie. Daarbij tonen zij aan dat zij bereid en in staat zijn om het realisatieproces op zich te nemen, inclusief het aanvragen van vergunningen, het vinden van een passende kunstenaar en het afstemmen met de omgeving. De selectie van de tien projecten wordt uitgevoerd door een onafhankelijke commissie die door de Overijsselacademie wordt samengesteld. De beoordeling vindt plaats op basis van de kwaliteit van het ingediende verhaal, het artistieke of maatschappelijke ontwerpvoorstel en een evenwichtige spreiding over de provincie. De geselecteerde kunstwerken dienen uiterlijk op 21 maart 2028 – de dag van 500 jaar Overijssel – gerealiseerd te zijn, zodat ze zichtbaar zijn als onderdeel van een collectieve en provinciebrede afsluiting van het project.

Deze aanpak verbindt erfgoed, kunst en gemeenschapszin op duurzame wijze en draagt bij aan een toekomstbestendig erfgoedlandschap waarin het verhaal van Overijssel niet alleen wordt verteld, maar ook zichtbaar beleefd kan worden in de openbare ruimte.

6. Verhalenmanifestatie – voorjaar 2028

Wanneer de 500 verhalen zijn verzameld, vormen zij samen een rijke en meerstemmige mozaïek van de Overijsselse geschiedenis. Deze diversiteit en gelaagdheid krijgen een centrale plek tijdens een feestelijke én inhoudelijke verhalenmanifestatie, waarmee het project zijn publieksmatige hoogtepunt bereikt. Tijdens dit evenement worden de verhalen gepresenteerd aan een breed publiek, ondersteund door professionele vertellers, debat, muziek, theater en educatieve activiteiten. Hiermee wordt het Overijsselse erfgoed letterlijk doorgegeven aan volgende generaties. De Overijsselacademie kijkt terug op het proces en reflecteert op de vraag: wat zeggen deze verhalen over ons gedeelte – en verbeelde – beeld van de geschiedenis van de provincie?

De manifestatie is bedoeld als erkenning voor alle deelnemers, als podium voor het vertellen van vergeten of vernieuwde perspectieven, en als verbindend moment waarin inwoners uit alle delen van Overijssel samenkomen. Daarmee draagt het bij aan gemeenschapsvorming, herkenning en waardering voor elkaars geschiedenis en erfgoed. Tegelijkertijd markeert de manifestatie niet alleen het einde van het projecttraject, maar juist ook een nieuw begin: de verzamelde verhalen vormen een blijvende inspiratiebron voor toekomstig beleid, lokale geschiedschrijving, onderwijs, creatieve toepassingen en mogelijk ook andere jubileumvieringen. Zo krijgt het erfgoed van onderop een duurzame plek in het collectieve geheugen van Overijssel.

7. Slotbijeenkomst – najaar 2028

De kennis en inzichten die voortkomen uit ons participatieve project, willen we structureel beschikbaar stellen aan andere steden, dorpen en regio's die in de toekomst een jubileum organiseren. Daartoe ontwikkelen we een praktisch en overdraagbaar model voor een participatieve en inclusieve jubileumaanpak, waarin de principes van erfgoed van onderop, meerstemmigheid en maatschappelijke betrokkenheid centraal staan. Deze aanpak wordt vertaald in een handreiking of toolkit, voorzien van concrete formats, inspirerende praktijkvoorbeelden en geleerde lessen uit het traject.

Om deze kennisdeling te verankeren, organiseren we in het najaar van 2028 een slotbijeenkomst met betrokken partners, erfgoedprofessionals, beleidsmakers en andere geïnteresseerden. Tijdens deze bijeenkomst reflecteren we gezamenlijk op de opbrengsten van het project en formuleren we aanbevelingen voor toekomstig erfgoedbeleid, met specifieke aandacht voor democratische vernieuwing en representatie in de geschiedschrijving. Op deze manier draagt *500 jaar Overijssel* niet alleen bij aan de versterking van erfgoedparticipatie binnen de provincie, maar levert het ook een structurele bijdrage aan de ontwikkeling van inclusieve erfgoedpraktijken op nationaal niveau.

5. Planning: geef aan hoe de deelactiviteiten/processtappen in de tijd worden uitgevoerd.

Indien gewenst kunt u dit ook als aparte bijlage bijvoegen.

1. Startbijeenkomst – 21 maart 2026
2. Verhalencafés – voorjaar 2026 – zomer 2027
3. Workshops & trainingen – voorjaar 2026 – zomer 2027
4. Inrichten en lanceren online platform – najaar 2026
5. Selectie en realisatie 10 kunstuitingen – januari 2027 – maart 2028
6. Verhalen manifestatie – voorjaar 2028
7. Slotbijeenkomst – najaar 2028

In de Uitvoeringsagenda Faro – deel I is door het erfgoedveld opgetekend wat de betekenis is van het Verdrag van Faro voor de Nederlandse erfgoedzorg en hoe het daar invulling aan wil geven. Om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage moet uw initiatief bijdragen aan de implementatie van het Verdrag van Faro in het functioneren van de Nederlandse erfgoedzorg. De mate waarin uw initiatief hieraan voldoet wordt meegenomen in de beoordeling. Daarover gaan de volgende vijf vragen.

6. Aan welke Faro-kernwaarde(n) zoals opgenomen in de Faro Uitvoeringsagenda – deel I voldoet het initiatief?

- ☒ Participatie in de volle breedte
- ☒ Open houding voor andere erfgoedopvattingen
- ☐ Erfgoed midden in de samenleving

7. Omschrijf op welke wijze het initiatief voldoet aan de geselecteerde Faro-kernwaarde(n).

Het project *500 jaar Overijssel* is in de kern een experiment in democratisering van erfgoed. Het richt zich niet alleen op het betrekken van mensen bij het vieren van een historisch moment, maar op het herdefiniëren van wat, hoe en met wie er herdacht en gevierd wordt. Daarmee sluit het project fundamenteel aan bij de eerste kernwaarde van de Uitvoeringsagenda Faro: participatie in de volle breedte.

Waar erfgoedparticipatie in veel gevallen beperkt blijft tot meedoen binnen vooraf vastgestelde kaders, legt dit project het initiatief en de zeggenschap juist bewust bij de samenleving. In plaats van een top-down opgesteld programma kiest het project voor een proces waarbij inwoners van Overijssel vanaf het begin betrokken zijn bij het formuleren van inhoudelijke uitgangspunten, het delen en duiden van verhalen, het vormgeven van publieke programmering en zelfs het bepalen van fysieke verankering in de leefomgeving.

Participatie wordt hier niet opgevat als het vullen van lege plekken binnen een bestaand verhaal, maar als een collectief proces van betekenisgeving. Door ruimte te geven aan persoonlijke en lokale perspectieven, verhalen en waarden ontstaat een provinciebreed narratief dat recht doet aan de sociale, culturele en historische diversiteit van Overijssel. Deze aanpak bevordert niet alleen eigenaarschap, maar draagt ook bij aan onderlinge verbinding, zelfherkenning en erkenning van gemeenschappen die zich tot nu toe vaak buiten het dominante erfgoeddiscours geplaatst voelden. Belangrijk is dat dit project participatie structureel verankert in de werkwijze, en niet als incidenteel onderdeel beschouwt. Het is geen publiekscampagne rondom een al ontworpen jubileumviering, maar een meerjarig traject waarin participatie het uitgangspunt én het instrument is. Door het ophalen van 500 verhalen, de ondersteuning van gemeenschappen in het vertellen van hun geschiedenis en het

gezamenlijk vormgeven van publieke kunst, wordt een nieuwe erfgoedpraktijk ontwikkeld waarin participatie gelijk staat aan invloed.

Daarmee levert het project niet alleen een waardevolle bijdrage aan het culturele en sociale weefsel van Overijssel, maar ook aan de nationale ontwikkeling van een FARO-geïnspireerde erfgoedpraktijk waarin meedoen daadwerkelijk samengaat met meebeslissen.

Daarnaast voldoet ons initiatief ook aan Kernwaarde 2: een open houding voor andere erfgoedopvattingen. Dit project kiest voor een erfgoedbenadering waarin het verhaal, de betekenis en beleving van gemeenschappen zwaarder wegen dan bestaande erfgoeddefinities. Bij de tweede Faro-kernwaarde staat juist de erkenning centraal dat erfgoed niet statisch is, maar sociaal en veranderlijk – en dat burgers hierin een cruciale kennisbron zijn.

In plaats van een centraal opgelegd narratief rond 500 jaar Overijssel, is het vertrekpunt van het project de vraag: wat zien gemeenschappen zélf als waardevol erfgoed en als betekenisgevende verhalen? Niet het grote, vastgelegde verhaal staat centraal, maar de veelheid aan kleine, lokale, persoonlijke perspectieven die samen het provinciale verhaal vormen. Of het nu gaat om een verdwenen fabriek, migratieverhalen, boerentradities of herinneringen aan buurtfeesten – al deze vormen van betekenisgeving krijgen ruimte binnen het project.

Hierdoor ontstaat een dynamisch en meerstemmig erfgoedbeeld dat recht doet aan de gelaagdheid van de provincie. Door samenwerking met erfgoedprofessionals én burgerinitiatieven, met lokale historische verenigingen én minderheidsgroeperingen, wordt erfgoed benaderd als een levend proces van gedeelde betekenisgeving. Deze open houding vereist – zoals de Faro-agenda benoemt – nieuwsgierigheid en lef: het toelaten van frictie, het bespreekbaar maken van onderbelichte geschiedenissen, het loslaten van controle over het narratief. Precies deze culturele omslag maakt het project waardevol als voorbeeld voor andere regio's die zoeken naar een inclusiever erfgoedbeleid.

8. Aan welke thema's en de daarbij door het erfgoedveld geformuleerde doelen (inzet) in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I draagt uw initiatief substantieel bij? Er zijn in principe meerdere thema's mogelijk. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

- ☐ Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein
- ☒ Democratische vernieuwing
- ☐ Dynamische leefomgeving
- ☐ Waarderen van erfgoed
- ☐ Meerstemmigheid
- ☐ Oral History
- ☐ Digitaal erfgoed
- ☐ Archieven
- ☐ Archeologie
- ☐ Caribisch Nederland
- ☐ Internationaal
- ☐ Erfgoedbewustzijn en educatie
- ☒ Ondersteuning erfgoedparticipatie
- ☐ Opleidingen
- ☐ Werkwijzen en wegwijzen
- ☐ Financiering erfgoedinitiatieven

Geef (indien meerdere thema's aangekruist) aan wat naar uw mening het hoofdthema van uw initiatief is. Bij de beoordeling wordt vooral naar dit thema gekeken.

Ondersteuning erfgoedparticipatie

9. Omschrijf voor het hoofdthema (en - indien relevant - maximaal 2 andere thema's) hoe uw initiatief aansluit bij de in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I omschreven doelen en vraagstukken. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de

Thema 1: Ondersteuning erfgoedparticipatie

Het project *500 jaar Overijssel – een jubileumviering voor iedereen* is niet alleen een culturele viering, maar in de kern een maatschappelijk leerproces dat laat zien hoe erfgoedparticipatie op structurele, inclusieve en toekomstbestendige wijze georganiseerd kan worden. Daarmee levert het project een concrete bijdrage aan het Faro-thema Ondersteuning erfgoedparticipatie, zoals omschreven in de Uitvoeringsagenda en het bijbehorende kennisnetwerk.

Het project neemt participatie niet op als randvoorwaarde, maar als uitgangspunt en dragend principe van het gehele traject. Door erfgoed te benaderen als iets dat ontstaat in de interactie tussen mensen, herinnering en plaats, erkennen we dat gemeenschappen zélf de primaire bron zijn van erfgoedkennis. Dit vraagt niet alleen om ruimte voor participatie, maar ook om actieve ondersteuning: in vorm, structuur, methodiek en cultuur. *500 jaar Overijssel* draagt op vier manieren bij aan de ondersteuning van erfgoedparticipatie in de geest van Faro:

1. **Institutionele legitimering van burgerkennis en erfgoedbeleving**

Het project erkent de waarde van immateriële en lokale geschiedenissen en geeft deze een gelijkwaardige plek naast institutioneel erkend erfgoed. Daarmee bevordert het een cultuur waarin burgerkennis niet slechts 'input' is, maar richtinggevend voor erfgoedbeleid en -praktijk.

2. **Creëren van toegankelijke structuren voor participatie**

Door het opzetten van verhalencafés, regionale bijeenkomsten, een digitaal platform en een open call voor kunst in de openbare ruimte, biedt het project gemeenschappen praktische en begrijpelijke ingangen tot deelname. Cruciaal hierbij is dat deze structuren niet eenmalig of symbolisch zijn, maar ingebed in een bredere benadering die participatie als proces ondersteunt.

3. **Versterking van netwerken en dialoog tussen erfgoedveld en samenleving**

Het project bevordert samenwerking tussen vrijwilligers, professionals, overheden en gemeenschappen. Daarmee ontstaat een praktijk van gezamenlijke betekenisgeving en gedeeld eigenaarschap. Deze netwerken fungeren als leeromgevingen waarin kennis wordt uitgewisseld en gedeeld — lokaal, regionaal en sectoroverstijgend.

4. **Kennisborging en overdraagbaarheid**

Door de ontwikkeling van een handreiking/toolkit en een reflectieve slotbijeenkomst met beleidsmakers en erfgoedprofessionals, wordt de opgebouwde ervaring geborgd en overdraagbaar gemaakt. Zo draagt het project bij aan de ontwikkeling van duurzaam instrumentarium dat ook buiten Overijssel toepasbaar is, en versterkt het de implementatie van het Faro-verdrag op landelijk niveau.

Dit project toont hoe erfgoedparticipatie niet alleen gefaciliteerd kan worden, maar ook kan bijdragen aan democratische vernieuwing, sociaal vertrouwen en gedeeld eigenaarschap over de publieke ruimte. Als zodanig is het project exemplarisch voor de beweging die Faro in gang wil zetten, en een waardevolle bouwsteen in de opbouw van een participatieve erfgoedinfrastructuur.

Thema 2: Democratische vernieuwing

Volgens de Uitvoeringsagenda van FARO gaat democratische vernieuwing over het bevorderen van gelijkwaardige en wederkerige relaties tussen overheid én burgers rondom erfgoedzorg. Het vraagt om structurele samenwerking, niet slechts incidentele participatie—en om erfgoedprojecten die inzicht geven in wat gemeenschappen waardevol vinden als cultureel geheugen. Het project *500 jaar Overijssel* adresseert deze ambitie op drie fundamentele manieren:

Wij transformeren erfgoedparticipatie naar een praktijkvorm waarin bewoners en overheden gezamenlijk zorgdragen voor erfgoed. Door bewoners te betrekken in het ophalen, interpreteren én presenteren van hun verhalen – onder meer via regionale verhalencafés, kunst in het straatbeeld en publiekelijke vieringen – worden erfgoedthema's niet meer opgelegd door beleidsmakers, maar mede bepaald door de samenleving. Dit sluit naadloos aan bij FARO's oproep tot een democratisch partnerschap rondom erfgoed.

In plaats van korte campagnes of consultaties, bouwen wij in dit project samen met ons Erfgoedplatform Overijssel aan duurzame, kennismakende relaties tussen professionele erfgoeddragers (zoals gemeenten en musea) en inwoners. Deze relaties zijn gebaseerd op wederkerigheid en gedeelde betekenisgeving: de leefwereld van bewoners vormt niet alleen input, maar is integraal onderdeel van het ontwerp en de uitvoering. Deze benadering past bij de FARO-visie waarbij erfgoedfuncties het best werken als gedeelde publieke praktijk.

Dit jubileumproject biedt een oefenplaats voor democratische vernieuwing. Door verhalen als ‘zachte data’ in te zetten voor beleidsgesprekken, gebiedsontwikkeling en publieke kunst geven we bewoners zeggenschap over hoe hun omgeving en identiteit worden vormgegeven – nú en in de toekomst. De slotbijeenkomst in 2028 versterkt deze visie: hier worden opbrengsten gedeeld en aanbevelingen geformuleerd voor toekomstig erfgoedbeleid, op een manier die de democratische praktijk van onderop versterkt en verankert.

10. Omschrijf beknopt (maximaal 400 woorden) op welke wijze het initiatief een structurele verandering teweeg kan brengen ten opzichte van het huidige functioneren van de erfgoedzorg. *Denk bijvoorbeeld aan bewustwording van een veranderopgave, systeemaanpassing, schaalsprong, nieuwe coalities, verdieping op een thema, instrumentatie van een thema met werkwijzen of methodieken, of de verkenning van nieuwe mogelijkheden binnen een thema.*

Dit initiatief vormt een experiment in het vernieuwen van erfgoedzorg door de aanpak van jubileumvieringen fundamenteel te herijken. Waar herdenkingen en jubilea traditioneel vaak centraal geprogrammeerd worden door overheden en erfgoedinstellingen, laat dit project zien dat ze ook kunnen functioneren als participatieve, democratische processen – waarin gemeenschappen niet alleen meevieren, maar ook mede vormgeven, bepalen en agenderen. De jubileumviering fungeert hier als katalysator voor een structurele verandering in de manier waarop we omgaan met collectieve herinnering en erfgoed. In plaats van het verleden te presenteren als iets vaststaands en door experts samengesteld, wordt het een gedeeld proces van betekenisgeving van onderop. Door het ophalen van 500 verhalen – uit alle windstreken, lagen en gemeenschappen van Overijssel – ontstaat een breed gedragen en meerstemmig beeld van de geschiedenis, waarin ook stemmen doorklinken die eerder onderbelicht waren.

Deze aanpak overstijgt het eenmalige karakter van een jubileum. We werken toe naar een duurzaam overdraagbaar model voor participatieve jubileumpraktijken, waarin methodieken als verhalencafés, dialogen, co-creatie met gemeenschappen en kunst in de leefomgeving zijn geïntegreerd. Dit model wordt vastgelegd in een handreiking/toolkit, met beproefde formats, leerervaringen en werkwijzen die inzetbaar zijn voor andere steden, dorpen en regio's in Nederland. Daarmee beogen we een verandering in erfgoedparticipatie, en stimuleren we ook elders een meer open en inclusieve omgang met historische gedenkmomenten. Deze nieuwe aanpak van jubileumvieringen verruimt het erfgoedbegrip door ook persoonlijke, lokale en immateriële geschiedenissen te erkennen; verlegt de institutionele rolverdeling door burgers en gemeenschappen echte zeggenschap te geven en verbindt erfgoed aan bredere maatschappelijke doelen zoals sociale cohesie, identiteit, leefomgeving en burgerschap.

Bij de beoordeling van uw initiatief wordt ook gekeken naar de aansluiting van uw initiatief bij de ambities van anderen en bij vraagstukken in de samenleving en de inzet van vrijwilligers. Daarover gaan de volgende drie vragen.

11. Omschrijf of, en zo ja op welke wijze het initiatief bijdraagt aan actuele (beleids)ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken. *Te denken valt aan uitsluiting, dekolonisering en grote transities in de leefomgeving.*

500 jaar Overijssel speelt nadrukkelijk in op urgente maatschappelijke opgaven en actuele beleidsontwikkelingen rondom sociale samenhang, inclusiviteit en de betekenis van erfgoed in een veranderende samenleving.

Sociale cohesie en gemeenschapszin

In een tijd waarin maatschappelijke tegenstellingen toenemen en gemeenschapszin onder druk staat,

biedt het project een gedeeld en verbindend platform. Door verhalen te verzamelen in regionale verhalencafés en deze publiek te maken via kunst in de openbare ruimte en publieksmanifestaties, ontstaat ruimte voor wederzijdse herkenning en ontmoeting. Het project creëert een gedeeld cultureel geheugen zonder dat verschillen worden gladgestreken – een benadering die bijdraagt aan het versterken van sociale cohesie op lokaal en provinciaal niveau.

In- en uitsluiting in geschiedschrijving

Het initiatief agendeert bewust de vraag *wie wel en niet zichtbaar is* in bestaande erfgoedstructuren. Door het ophalen van verhalen uit gemarginaliseerde gemeenschappen (bijv. migrantengroepen, vrouwen, jongeren, arbeidersmilieus) en de dialoog met bestaande erfgoeddragers te faciliteren, werkt het project aan het actief bestrijden van historische uitsluiting en het bevorderen van een inclusievere geschiedopvatting. Hiermee sluit het aan bij landelijke beleidsbewegingen rondom inclusie en dekolonisering binnen cultuur en erfgoed.

Transities in de leefomgeving

Verhalen worden niet alleen gezien als culturele expressie, maar ook als 'zachte data' die inzicht geven in hoe mensen betekenis geven aan hun omgeving. Door deze verhalen letterlijk zichtbaar te maken in het straatbeeld en mee te nemen in gesprekken over ruimtelijke inrichting, leefbaarheid en lokale identiteit, draagt het project bij aan gebiedsgerichte participatie en aan meer maatschappelijk gedragen besluitvorming – in lijn met de Omgevingswet en beleidsontwikkelingen rond burgerparticipatie.

12. Omschrijf de projectorganisatie en rolverdeling en geef aan of en zo ja op welke wijze er bij de uitvoering van het initiatief sprake is van samenwerking met of betrokkenheid van andere belanghebbenden.

De organisatie van het project vindt primair plaats onder verantwoordelijkheid van de Stichting Overijsselacademie. De Overijsselacademie is een kenniscentrum en productiehuis voor regionale geschiedenis, taal en cultuur. De OIJA heeft ruime ervaring met projecten die de meerwaarde vertalen van de cultuurhistorie voor de regionale economie, toerisme en de identiteit van gebied en landschap. Voor dit project trekt de OIJA een projectleider aan die ervaring heeft met grootschalige publieksprojecten. Daarnaast geven we ruimte aan stagiairs van de opleidingen geschiedenis, erfgoedstudies en culturele studies, die een ondersteunende rol kunnen vervullen.

Via ons samenwerkingsverband met Erfgoedplatform Overijssel en met RTV Oost zien we mogelijkheden om de projectonderdelen waar zij bij betrokken zijn gezamenlijk te organiseren.

Daarnaast wordt de betrokkenheid verbreed naar gemeenten en hun cultuurmakelaars/coaches, die als schakel dienen naar bewoners, lokale gemeenschappen en culturele organisaties. Ook zoeken we de samenwerking met het netwerk van bibliotheken als laagdrempelige ontmoetingsplekken voor verhalencafés, workshops en publieksactiviteiten.

Voor de creatieve vertaling van verhalen werken we samen met kunstenaars, makerscollectieven en culturele instellingen. Via onderwijsinstellingen (primair, voortgezet, mbo en hbo/wo) worden jongeren actief betrokken bij het ophalen en presenteren van verhalen.

Voor specifieke kennis en expertise die de OIJA en onze partners niet in huis hebben, zoeken we samenwerking met andere organisaties en/of zzp'ers die bepaalde projectonderdelen kunnen ondersteunen of uitvoeren. Denk hierbij aan de bouw van het online platform, het geven van sommige workshops en trainingen en (inhoudelijke) bijdragen aan de te organiseren bijeenkomsten.

Met dit netwerk ontstaat een breed gedragen samenwerkingsverband, waarin erfgoed, kunst, educatie, gemeenten en gemeenschappen gezamenlijk bouwen aan een inclusieve jubileumviering.

13. Omschrijf in welke mate en op welke wijze vrijwilligers worden ingezet voor de uitvoering van het initiatief.

Vrijwilligers worden in de eerste plaats ingezet in de vorm van deelnemers die bereid zijn verhalen aan te leveren. Verder kunnen zij ook een rol krijgen bij de organisatie van bijeenkomsten, praktische zaken en eventueel als klankbord voor inhoudelijke kwesties. Ook bestaat de onafhankelijke adviescommissie voor de tien kunstwerken uit een diverse groep vrijwilligers (tegen vrijwilligersvergoeding).

Plan voor kennisontwikkeling en kennisdeling en de daarbij beoogde doelgroep(en)

14. De resultaten, inzichten en ervaringen die voortkomen uit uw initiatief moeten ten goede kunnen komen aan het hele erfgoedveld. De manier waarop u hier invulling aan geeft wordt meegewogen in de beoordeling.

Omschrijf hoe u de resultaten, ervaringen en bevindingen van uw initiatief actief deelt met het Faro-netwerk en andere relevante doelgroepen.

Werk een plan uit voor kennisontwikkeling en -deling, inclusief de beoogde doelgroep(en) en omschrijf daarin hoe de resultaten van het initiatief worden gedeeld.

Denk ook aan type communicatiemiddelen, frequentie etc. De kosten hiervoor kunt u opvoeren in uw begroting.

Het project *500 jaar Overijssel – een jubileumviering voor iedereen* is nadrukkelijk ook bedoeld als leertraject voor het bredere erfgoedveld. We willen niet alleen participatie vormgeven, maar ook actief bijdragen aan de kennisontwikkeling rondom erfgoedzorg in de geest van Faro. Dat doen we door in alle fases van het project aandacht te besteden aan documentatie, reflectie en overdraagbaarheid. Beoogde doelgroepen hiervoor zijn erfgoedprofessionals en beleidsmedewerkers van gemeenten, provincies en RCE, het FARO-netwerk, vrijwilligersorganisaties, erfgoedverenigingen en historische kringen, lokale initiatieven die zelf jubileumprojecten of erfgoedtrajecten willen opzetten en tenslotte onderzoekers, studenten en docenten op het gebied van erfgoed, cultuur en burgerschap.

Vormen van kennisdeling

Online publicatie van een handreiking/toolkit (najaar 2028)

Een praktische, overdraagbare publicatie met werkwijzen, formats, tips en leerervaringen rond participatieve erfgoedpraktijk, canonreflectie, community art en inclusieve jubileumvieringen. Deze toolkit wordt digitaal verspreid via het Faro-netwerk en de website van de Overijssellacademie.

Reflectieve slotbijeenkomst (najaar 2028)

In samenwerking met partners organiseren we een slotconferentie of expertmeeting waarin de resultaten worden gepresenteerd en besproken. Deze bijeenkomst fungeert als moment van gezamenlijke reflectie én als startpunt voor opvolgende initiatieven. Ook het Faro-netwerk wordt hiervoor uitgenodigd.

Kennisdeling via het Faro-netwerk

Tijdens de looptijd sluiten we aan bij werkgroepen, themadagen en Faro-bijeenkomsten. We delen voortgang, dilemma's en voorlopige inzichten in de vorm van korte bijdragen, bijvoorbeeld via het Faro-prikbord, blogs of presentaties. Minimaal twee keer per jaar leveren we een inhoudelijke update aan het netwerk. Ook kunnen we bijdragen leveren aan vakbladen, kennisdagen van de RCE, en regionale erfgoedkringen via ons Erfgoedplatform Overijssel.

Doorontwikkeling in onderwijs en beleid

In samenwerking met partners uit het onderwijs en de overheid verkennen we hoe de inzichten kunnen worden vertaald naar lesmodules, participatie-instrumenten of beleidsstrategieën.

Tijdslijn kennisdeling

2026–2028: Tussentijdse updates via Faro-platform, presentaties en blogbijdragen (frequentie: ca. 2x/jaar)

Najaar 2028: Publicatie van de handreiking/toolkit + slotbijeenkomst

2029: Nazorgfase waarin we op uitnodiging kennis blijven delen, evt. via train-de-trainer of verdiepende sessies

Begroting

15. De gevraagde financiële bijdrage moet in verhouding staan tot de verwachte impact van het initiatief. Behalve een projectplan dient u ook een begroting toe te voegen (separate bijlage). Omschrijf hieronder op welke wijze u de mogelijkheden van cofinanciering (eigen bijdrage en bijdragen derden) heeft onderzocht en wat daarvan de uitkomst is geweest.

Voor cofinanciering van dit project zien we mogelijkheden bij verschillende partners en fondsen. Een stevige eigen bijdrage van de Overijsselacademie zelf laat ook een duidelijke wil vanuit onze organisatie zien om het project tot een succes te maken.

Cofinanciering:

Faro: Vanuit de Uitvoeringsregeling Faro vragen we een bijdrage van 150.000 euro. Dit bedrag wordt ingezet voor de aanstelling van een projectleider (voor een periode van drie jaar) die de verschillende deelactiviteiten organiseert, op elkaar afstemt en uitvoert. Daarnaast worden vanuit deze bijdrage stagiairs vergoed en is er een bijdrage voor kosten van derden bij deelactiviteiten.

Provincie Overijssel: De provincie Overijssel beraadt zich momenteel over haar eigen inzet en wensen voor de viering van 500 jaar Overijssel. Als Overijsselacademie hebben we al verschillende verkennende gesprekken met de provincie hierover gevoerd. Op basis hiervan verwachten we een beroep te kunnen doen op een aanvullende bijdrage. We verwachten hier in de loop van dit jaar meer duidelijkheid over te verkrijgen.

RTV Oost: Met RTV Oost zijn verkennende gesprekken gevoerd over de uitzending van de verhalencafés volgens het format in onze eerdere samenwerking met de WO2-café's. Vanuit ons samenwerkingsverband met RTV Oost heeft de omroep toegezegd de cafés uit te willen zenden, vanuit het reguliere uitzendbudget.

Mondriaanfonds: Met het Mondriaanfonds zijn verkennende gesprekken gevoerd over regelingen waar we voor dit project een beroep op zouden kunnen doen. We denken hierbij aan de regelingen Voucher Co-Creatie, Kunst in Opdracht of Kunst Erfgoed Festival. Welke regeling het meest passend is, moet nog verder worden uitgewerkt.

Cultuurfonds Overijssel: Als stichting werken we aan een participatief provinciaal project, waarbij we voor het in het dekkingsplan genoemde bedrag een aanvraag kunnen doen. Deze aanvraag moet nog worden ingediend, maar we verwachten dat dit kans van slagen heeft.

Ingevuld door: [REDACTED]

Datum: 3 september 2025